

Gyáni és a holokauszt

Egy évtized alatt nem sok változott, ebben egyet tudok érteni Gyáni Gáborral. Ő továbbra sem ismeri a magyar holokauszt történetét (sem), de nagyon határozott véleménye van nagyon sok mindenről, amit nem ért. Személyes indulatait ezúttal egy recenziónak álcázott könyvismertetés végén élte ki. Nem értette meg, mit írtam és miért írtam az URBS-ban (2018/XII., 400–404.) Ádám István Pál budapesti házmesterekről szóló könyvéről. Ellentétben Gyánival, én gondosan átnéztem mindazt a levéltári anyagot (is), amelyet az általa dicsért könyv szerzője is. Nem tudom, honnan veszi Gyáni, hogy én saját magamat dicsértem volna meg a saját recenziómban, talán összevetészt valakivel. Gyáni nem idézi fő kritikái megállapításaimat, nyilván azért, mert ezeket, megfelelő tárgyi tudás hiányában, nem tudná vitatni. Csak röviden idézem, mit nem mer Gyáni vitatni:

Ő elhiszi Ádám István Pálnak, hogy a házmestereknek komoly szerepük volt 1944-ben a zsidók sárga csillagos házakba tömörítésében, majd a két gettó megszervezésében. Endre László belügyi államtitkár személyes parancsára, felügyelete mellett és állandó sürgetése közben szervezték meg Budapesten a zsidók elkülönítését. Endre neve nem fordul elő Ádám könyvében. A szerző nem használja sem a Magyar (1944. április 27-től: Magyarországi) Zsidók Lapját, sem a Vádirat a náciizmus ellen c. dokumentum-sorozat II. kötetét, amelynek pedig már az alcíme is

sokatmondó: „A budapesti zsidóság összeköltöztetése”. A zsidók kiköltöztetését és a sárga csillagos házakba való zsúfolásukat nem a házmesterek, hanem a Zsidó Tanács Lakáshivatala intézte, szervezte. A zsidók kiköltöztetését és más zsidók lakásaiba való bezsúfolásukat már hónapokkal a sárga csillagos házak megszervezése előtt elkezdte intézni a Zsidó Tanács. Naponta ezrek keresték fel a Zsidó Tanács „Lakáshivatalát”, melynek óriási adminisztrációját a Goldmark teremben végezték. A Központi Zsidó Tanács a fővárosban 23 főkörzeti és 216 körzeti irodát szervezett, külön szállítmányozási irodát is felállított, hogy segítse a költözködésre kényszerített zsidókat.

A lakók, főbérlok, ki- és beköltözők ellenőrzése nem csak a házmesterek feladata volt. Ebben részt kellett venni a házgondokoknak, a légoltalmi parancsnokoknak, a házkezelőknek és a házparancsnokoknak is. Érdemes lett volna megemlíteni, hogy a nagyobb házakban házmegbízottakat választottak a lakók. Róluk sem kapunk ebből könyvből érdemi információt. Ádám azt sem közli, hogy hány házfelügyelőt állítottak Igazoló Bizottság elé, közülük hányat nem igazoltak stb. Ádám sokszor használja a „több”, „sok”, „nagyon sok” stb. kifejezéseket akkor, amikor pontos, „kemény” számokra, kutatással alátámasztott becslésekre lenne szükség. Szerinte „több” házmester segített a zsidóknak (43. old.), és sok zsidót mentettek meg (66. old.). Más házmesterek, szerinte „sokan”, „többen” készségesen álltak a gettósítási eljárás szolgálatába (43. old.). Ádám többször is megismétli, hogy nagyon sok nyilasszimpatizáns, nyilas párttag házmester volt. Másutt

meg arról ír, hogy néhány tucat nyilas házmester volt, ami kb. 23 000-ből nem tűnik olyan soknak (93. old.) Budapesten 9300 kereső foglalkozású nyilasról maradtak fenn a párttagsági belépési kartonok. Közöttük 43 volt házmester. Ez a kb. 23 000 házmester 1,8%-a. Szerinte „ezrével” vannak dokumentumok és tanúvallomások, amelyek a házmesterek nácikkal való kollaborálását bizonyítják (75. old.). Ez mit jelent? Sok ezer házmester kollaborált, vagy csak néhány tucat, viszont róluk több ezer oldalnyi dokumentum és tanúvallomás-szöveg maradt fenn? Mivel ezekre a kérdésekre nem válaszolt, megjegyzése alapján vádaskodásnak tűnik.

Abban Ádámnak igaza van, hogy a házmestereknek lett volna lehetőségük, alkalmuk „beavatkozni a holokausztba”. Nem tették, vagy néhányan közülük éppenséggel segítettek, mentették hajdan tekintélyes, nekik bőkezűen borralót osztogató lakóikat. Döntő többségük engedelmes, passzív szemlélője volt csak az eseményeknek Budapesten 1944–1945-ben.

Ádám István Pál, bár az ellenkezője volt a szándéka, bebizonyította, hogy a házmestereknek semmiféle érdemleges szerepük nem volt 1944–1945-ben Budapesten a holokausztban.

Gyáni talán jobban tenné, ha a jövőben, mielőtt a holokauszt témakörében (ismét) elkezde velem személyeskedni, előbb tanulmányozná a témába vágó elsődleges levéltári forrásokat és a szakirodalmat. Akkor talán lenne remény arra is, hogy valóban érdemi szakmai vitát folytassunk a magyar holokauszt fontos kérdéseiről.

KARSAI LÁSZLÓ

SOROS GYÖRGY KILENCVEN

A konferenciával a kilencvenedik
születésnapjához közeledő Soros Györgyöt
üdvözlük tisztelői

A konferenciára jelentkezni lehet

1. tudományos előadással, mely a politikai,
szociális, tudományos, kulturális mecenatúra,
filantrópia történetéhez járul hozzá

2.a. beszámolóval, tudományos előadással,
mely olyan kutatásra reflektál, amelynek
megvalósulása az elmúlt évtizedekben
a Soros Alapítványnak, az Open Society
Fundnak, vagy a Central European Universitynek
volt köszönhető

2.b. projektismertetéssel, mely kapcsolódik
azon közhasznú projektekhez, amelyek
megvalósulása az elmúlt évtizedekben a Soros
Alapítványnak, az Open Society Fundnak,
vagy a Central European Universitynek volt
köszönhető

A jelentkezéseket február 28-ig várjuk.

A konferencián angol és magyar nyelvű
szekciók lesznek

A konferencia helyszíne:
Budapest, VIII Dankó u 11.
<http://oktatas.uni.hu/dankoutca.htm>

Szervező:
a WJLF tudományos tanácsa,
Nagy Péter Tibor